

سرشناسه:	اخوت، احمد رضا، ۱۳۴۷ - Okhovvat, Ahmadrza
عنوان و نام پدیدآور:	الگوی مدیریت ناسازگاری‌های اجتماعی / احمد رضا اخوت، مریم قاسمی: [برای]
مشخصات نشر:	مجمع مدارس دانشجویی قرآن و عترت علیه السلام. تهران: نشر قرآن و اهل بیت نبوت (ع)، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری:	۲۲۷ ص.
فروست:	... مجموعه مدیریت قرآنی جامعه دینی. ... مجموعه کتب «راهبردی» حوزه «جامعه».
شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۷۲۸۸-۴۶-۹
وضعیت فهرست نویسی:	فیبیا
موضوع:	تفاسیر (سوره توبه)
موضوع:	اسلام و مسائل اجتماعی
موضوع:	Islam and social problems
موضوع:	مدیریت (اسلام)
موضوع:	Management -- Religious aspects -- Islam
موضوع:	مدیریت
موضوع:	Management
شناسه افزوده:	قاسمی، مریم، ۱۳۴۲ -
شناسه افزوده:	دانشگاه تهران. مجمع مدارس دانشجویی قرآن و عترت (ع)
رده بندی کنگره:	BP۲۳۰
رده بندی دیویی:	۲۹۷/۲۸۳
شماره کتابشناسی ملی:	۸۶۷۴۷۸۵

از مجموعه مدیریت قرآنی جامعه دینی

الگوی مدیریت ناسازگاری اجتماعی

از مجموعه کتب «راهبردی» حوزه «جامعه»

نویسنده: احمد رضا اخوت، مریم قاسمی
ناشر: انتشارات قرآن و اهل بیت نبوت علیه السلام
شمارگان: ۱۰۰ نسخه
چاپ: اول، ۱۴۰۰
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۸۸-۴۶-۹

مجمع مدارس دانشجویی قرآن و عترت علیه السلام

مجمع مدارس دانشجویی قرآن و عترت علیه السلام

انتشارات قرآن و اهل بیت نبوت علیه السلام
تهران، بلوار کشاورز، خیابان ۱۶ آذر، پلاک ۲۵
تلفن: ۰۲۱-۸۸۳۹۰۵۷۰

تهران، میدان انقلاب، خ کارگر شمالی، پلاک ۱۳۲۷، طبقه ۴
تلفن: ۰۲۱-۸۸۵۴۶۷۹۵

۱۱.....	مقدمه
۱۷.....	فاتحه: مروری بر سوره مبارکه توبه
۱۹.....	موضوع های سوره به ترتیب آیات
۳۱.....	نتایج کلی حاصل از مطالعه سوره
۳۵.....	ناسازگاری اجتماعی در برابر حاکمیت دینی
۳۹.....	درس اول: منفعت های دنیایی
۴۱.....	۱. تعلق به منافع دنیوی در سوره توبه
۴۱.....	۱-۱. مصداق های تعلقات مادی و دنیوی
۴۴.....	۱-۲. انواع منافع دنیایی
۴۴.....	۲. تحلیل موقعیت منافع مادی در سازگاری یا ناسازگاری های اجتماعی
۴۵.....	۱-۲. بررسی سوره توبه بر اساس انواع منافع دنیایی
۷۱.....	۲-۲. سازگاری یا ناسازگاری به واسطه انواع منافع
۸۱.....	۳. مدیریت ناسازگاری از ناحیه منفعت های دنیایی
۸۵.....	درس دوم: حالت های روانی

۸۷	۱. توصیف وضعیت شخصیتی انسان در ناسازگاری با دین
۹۲	۲. تحلیلی ساختاری از وضعیت شخصیتی ایجادکننده‌های اختلال در جامعه
۹۳	۳. مطالعه سوره از نظر نقص‌های سه‌گانه
۱۱۴	۴. مقابله با حالت‌های روانی معیوب
۱۲۷	درس سوم: ارتباط‌های انسانی
۱۲۹	۱. تعریف ارتباط
۱۳۰	۲. تحلیل ارتباط‌های درست و نادرست در سوره
۱۳۳	۳. مدیریت ناسازگاری از ناحیه روابط
۱۳۳	۳-۱. چگونگی رخداد ناسازگاری از ناحیه روابط
۱۳۴	۳-۲. چگونگی مقابله با ناسازگاری از ناحیه روابط
۱۳۷	درس چهارم: اعتبارهای اجتماعی
۱۳۹	۱. تعریف اعتبار اجتماعی
۱۳۹	۲. انواع اعتبارهای اجتماعی در سوره توبه
۱۴۱	۳. تحلیل نقش مثبت و منفی اعتبارهای اجتماعی در سوره
۱۴۸	۴. مقابله با ناسازگاری از ناحیه اعتبارهای اجتماعی
۱۴۸	۴-۱. چگونگی بروز ناسازگاری از ناحیه اعتبارها
۱۴۹	۴-۲. مقابله با ناسازگاری از ناحیه اعتبارها
۱۵۱	درس پنجم: فرهنگ و اقلیم
۱۵۳	۱. تعریف فرهنگ و اقلیم
۱۵۵	۲. تحلیل پیامدهای فرهنگ و اقلیم در زندگی در سوره
۱۶۲	۳. مدیریت ناسازگاری از ناحیه فرهنگ و اقلیم
۱۶۲	۳-۱. چگونگی بروز ناسازگاری از ناحیه فرهنگ و اقلیم
۱۶۴	۳-۲. مقابله با ناسازگاری از ناحیه فرهنگ و اقلیم
۱۶۵	درس ششم: طبع و شاکله
۱۶۷	۱. تعریف طبع و شاکله

۱۶۸.....	۲. نمونه های طبع و شاکله در سوره توبه.....
۱۷۰.....	۳. تحلیل خلق و خوی شاکله های ناسازگار.....
۱۷۷.....	۴. مقابله با طبع و شاکله ناسازگار.....
۱۸۱.....	درس هفتم: جوگیری
۱۸۳.....	۱. تعریف جوگیری.....
۱۸۳.....	۲. موارد ظاهری و جوگیری در سوره.....
۱۸۵.....	۳. تحلیل جوهای مخرب.....
۱۸۷.....	۴. مدیریت ناسازگاری از ناحیه جوگیری.....
۱۸۸.....	۱-۴. چگونگی ناسازگاری از ناحیه جوگیری.....
۱۸۸.....	۲-۴. مقابله با ناسازگاری از ناحیه جوگیری.....
۱۹۱.....	درس هشتم: مدیریت چند بعدی مولفه های ناسازگاری
۱۹۳.....	۱. مقدمه.....
۱۹۴.....	۲. حوادث، بستر فراز و نشیب های ایمان فردی و اجتماعی.....
۲۰۱.....	۳. تشدید ناسازگاری با هم افزایی مولفه های ناسازگاری.....
۲۰۸.....	۱-۳. کشف رابطه بین مولفه ها.....
۲۱۰.....	۲-۳. تشکیل جریان ناسازگار در اثر هم افزایی بین مولفه ها.....
۲۱۲.....	۴. طرح کلی مقابله با ناسازگاری ها.....
۲۱۳.....	۵. طرح عملیاتی مقابله با ناسازگاری های بروز یافته.....
۲۱۶.....	۶. تقویت هویت اجتماعی ایمان.....
۲۲۳.....	نمایه

طبق سوره مبارکه شعراء اگر بنا بود خداوند حاکمیت خود را در عالم به شکل قهری اعمال کند به سهولت این کار شدنی بود لکن پیامبران گران قدر و اولیای الهی را به هدایتی همراه با طوع و اصلاحی از سر تسلیم و خضوع آگاهانه مأمور کرده است. البته این به معنای عدم استفاده از ابزارهای قدرت و اقتدار برای حاکمیت دین خدا در جامعه نیست بلکه به معنای گسترش تسبیح و ذکر آگاهانه و از روی علم است که همین امر، فلسفه ایجاد حکومت نیز می باشد که در آیات ۲۵ تا ۲۵ سوره مبارکه طه به شرح زیر معلوم شده است:

قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي (۲۵) وَ يَسِّرْ لِي أَمْرِي (۲۶) وَ اخْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي (۲۷) يَفْقَهُوا قَوْلِي (۲۸) وَ اجْعَلْ لِي وَزِيْرًا مِنْ أَهْلِي (۲۹) هَازُونَ أَخِي (۳۰) اشدُّدْ بِهِ أَزْرِي (۳۱) وَ اَشْرِكْهُ فِي أَمْرِي (۳۲) كَيْ نُسَبِّحَكَ كَثِيْرًا (۳۳) وَ نَذْكُرَكَ كَثِيْرًا (۳۴) إِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيْرًا (۳۵)

بر این اساس وقتی حکومت دینی ضمانت اجرایی خود را مرهون پذیرش مردم و همکاری و مشارکت مؤثر آنهاست باید با ناسازگاری هایی که در این زمینه بروز می یابد با تدبیر ویژه ای همراه با روشننگری برخورد کند. به عبارت دیگر وقتی سخن از حاکم بودن دین است نمی توان در برابر مخالفین و مخالفت ها شبیه غیردین دارها عمل کرد.

از این موضوع، بیش از همه دشمنان دین آگاه هستند و بر این اساس هم سعی می‌کند این نقطه قوت دین را به نقطه ضعف در حاکمیت بکشانند و ابتدا سبک حکومت دینی و غیر دینی را مشابه جلوه دهند، سپس به دروغ بر ناکارآمدی آن در صحنه‌های مدیریت اجتماعی و سیاسی تأکید کنند و در نهایت ضرورت جدایی دین از سیاست را طرح کرده و به این بهانه بر تمام حیثیت مردم حکمرانی نمایند و طبق سوره مبارکه صف آنها چنین‌اند: «يُرِيدُونَ لِيُظْفَرُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَهِهِمْ وَ اللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَ لَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ (۸)» و البته وعده خداوند در سوره انعام چنین است: «فَقُطِّعَ دَائِرَةُ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (۴۵)» است.

در بین سوره‌هایی که به تلاش‌های ناسازگارانه در هم تنیده، بسیار فراوان و ناهنجار ناسازگاران نسبت به دین و رسول خدا اشاره دارد سوره مبارکه توبه یا برائت است.

در این سوره که به ظاهر، در آن بسم الله الرحمن الرحيم به دلیل شدت عذابی که در آن بیان شده، نیامده است تحرکات مسموم مشرکین، کفار، اهل کتاب، منافقین و افراد با ایمان ضعیف، یادآوری می‌شود و نشان داده می‌شود هر کدام خواسته یا ناخواسته به چه صورتی در صدد لطمه زدن به دین الهی هستند.

یکی از مهم‌ترین پرسش‌هایی که برای تدبرکننده در مطالعه این سوره پیش می‌آید اینست که، آیا این سوره تنها توصیفی از رخدادهایی به وقوع پیوسته در زمان حیات پیامبر صلی الله علیه و آله است بدون اینکه تعلیم و تزکیه‌ای برای خواننده این سوره، در زمان‌های دیگر در بر داشته باشد؟

برای دانستن یکی از محورهای تعالیم سوره، می‌توان به ثواب خواندن این سوره از نگاه معصومین علیهم السلام مراجعه کرد: «امام صادق علیه السلام فرمودند: کسی که در هر ماه سوره انفال و توبه را بخواند، هیچ گاه گرفتار هیچ نوع نفاق نخواهد شد و از شیعیان امیر المؤمنین علیه السلام خواهد بود.»^۱ بر این اساس، به نظر می‌رسد با تدبیر

۱. ثواب الأعمال و عقاب الأعمال، ترجمه بندرریگی، ص ۲۲۷.

در این سوره می‌توان برنامه‌ای از تعلیم و تزکیه را در پیش گرفت که انسان و جامعه را از پدیده نفاق که در چارچوب دین مطرح می‌شود، دور کرد.

برخی پژوهش‌ها درباره نفاق، با استفاده از این سوره و نیز آیات دیگری از قرآن که درباره نفاق بحث می‌کنند، به عنوان وضعیت جاری در فضای عمومی جامعه دینی سخن گفته می‌شود که پدیده غیر ارادی و ناگزیر موجود در جامعه دینی است. گاهی نیز از آن به عنوان مشکلی اخلاقی در برخی از افراد در جامعه دینی سخن به میان می‌آید.

همچنین پژوهش‌هایی مبتنی بر سوره مبارکه توبه، سعی کرده‌اند به توضیح و شرح ویژگی‌هایی که در این سوره و نیز سوره‌های دیگری چون محمد و منافقون و... گفته می‌شود بپردازند، بدون اینکه طرح تفکیک شده‌ای درباره نوع رابطه میان این ویژگی‌ها بیان کنند.

همچنین برخی گمراهان، برداشت‌های خود از این سوره را به جنگ کردن خلاصه کرده‌اند بدون آنکه آن را با دیگر تعالیم دین ارتباط دهند و از این راه، عده‌ای دیگر را به گمراهی کشانده‌اند. این گمراهی به دلیل دوری از مقام ولایت و امامت دور هستند به گونه‌ای که حتی در فهم نکات مربوط به جهاد در این سوره نیز دچار گمراهی شده‌اند.

کتاب پیش‌رو، با انتخاب نام «مدیریت ناسازگاری‌های اجتماعی»، پدیده نفاق را به عنوان رگه‌های انحراف در جامعه دینی معرفی می‌کند که در اثر عبور حرکت جامعه اسلامی در فراز و نشیب‌های حوادث روزگار و به علت نتوانستن عده‌ای در همراهی با حرکت دینی، پدید می‌آید. پدیده‌ای که طیفی گسترده‌ای را شامل می‌شود، طیفی که از ناهماهنگی شروع شده و تا تقابل و ضدیت کامل می‌تواند باشد. رگه‌هایی که در اثر تجمع، می‌تواند منجر به شکنندگی جامعه می‌شود. این رگه‌ها در اثر همراهی نکردن و یا به تعبیری ناسازگاری با پیامبر و مومنین حقیقی در جامعه به وجود می‌آیند که به عنوان مانع برای نظام اسلامی محسوب می‌شوند. میزان این مانعیت و چگونگی اثر تخریبی آنها بستگی به انواع بروز آن دارد.

به همین دلیل، این کتاب سعی می‌کند بصیرتی را درباره حرکت‌های ناسازگار به خواننده بدهد به گونه‌ای که پیش و بیش از هر چیز، سعی کند خود جزئی از این حرکت‌ها نباشد و در گام بعدی با شناختی که دارای ابهام نباشد و با شاخص‌های معینی، بتواند به تفکیک

و تمیز پردازد، قادر به شناسایی این حرکت‌ها در جامعه و مدیریت آنها باشد. مدیریتی که می‌تواند خسارت‌ها و زیان‌ها را به کمترین حالت ممکن برساند.

این کتاب با طرحی که از پدیده ناسازگاری اجتماعی ارائه می‌دهد بار دیگر این نظر را تأیید می‌کند که این پدیده تکرار شدنی است و که هر چه حرکت ایمانی به سوی حاکمیت دین قوی‌تر می‌شود و پیچیدگی‌های جامعه بیشتر می‌شود، گوناگونی بروز ناسازگاری‌ها نیز بیشتر می‌شود. با این حال، می‌توان با شناخت ابعاد آن، از آشفتگی‌هایی اجتماعی جلوگیری کرد.

دلیل تلاش برای مدیریت ناسازگاری نیز همین جلوگیری از آنها برای به آشفستگی کشاندن جامعه دینی است. تا زمانی که بتوان از عهده این مهم برآمد، می‌توان ادعا کرد که حرکت‌های ناسازگار در مقصدهای خطرناکی که آگاهانه و ناآگاهانه در پی آن می‌رفتند ناکام مانده‌اند.

بی‌گمان این کتاب نتوانسته آنچه از سوره مبارکه توبه از معارف و تعالیم مربوط به این موضوع به دست می‌آید را چه به لحاظ کیفی و چه به لحاظ کمی ارائه دهد، ولی امید است چراغ راهی برای پژوهش‌ها و یادگیری‌های بیشتری برای ما و خوانندگان باشد و خداوند درهای علم و حکمت خود را درباره این موضوع به روی ما بگشاید.